

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Γράφει ο Κώστας Πάππας

1η Συνέχεια

Το ύφος της αφήγησης που θα ακολουθήσει είναι μάλλον δημοσιογραφικό. Τα κείμενα αυτά τα έγραψα για να δημοσιευτούν σε εφημερίδα. Ότι θεωρηθεί φιλολογικό, δηλαδή περιπτό κατά τον αρχισυντάκτη, ψαλιδίζεται χωρίς οίκτο.

Με τον τρόπο που διδάσκεται η Ιστορία στα σχολεία, κουράζει, απογοητεύει και τελικά γίνεται μονότονη. Εδώ θα ακολουθήσω ύφος διαφορετικό, λιγότερο εθιμοτυπικό και περισσότερο περιγραφικό.

Το να προσπαθήσει κανείς να εξιστορήσει, μέσα σε μερικά άρθρα τα γεγονότα της εικοσαετίας 1900-1920, που έχουν αφήσει τα ίχνη τους στις επερχόμενες γενιές, θα ήταν πλεονασμός. Είναι όμως γεγονός αναμφισβήτητο, ότι είναι

αυτά που οδήγησαν στον φοβερό Διχασμό, που είχε σαν τραγικό αποκορύφωμα την Μικρασιατική καταστροφή.

Ποιος ο σκοπός του αφηγήματος; Μα μια απλή παράθεση ιστορικών στοιχείων από την πρόσφατη Ιστορία του έθνους, για την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας πάνω στα γεγονότα της προπερασμένης γενιάς.

Ιστορικές διασαφηνίσεις για τους παλιούς που ίσως πλανιόντουσαν και για τους νέους που έχουν διάθεση να μάθουν. Όλα αυτά με το σκεπτικό να αντλήσουμε χρήσιμα διδάγματα για το μέλλον και το σπουδαιότερο, γνωρίζοντας το παρελθόν, να αποφυγούμε στο μέλλον την επανάληψη των ίδιων λαθών.

Ένας μόνο τρόπος υπάρχει γιαυτό. Κανείς μα κανείς από αυτούς που διαχειρίζονται τις τύχες της Ελλάδας να μην τολμήσει ποτέ, ούτε να διανοηθεί να διαιρέσει τον Ελληνικό λαό. Τέτοια αποπήματα οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στις ίδιες τραγικές καταστάσεις.

Και μην ξεχνάτε κάτι άλλο ακόμη, ότι η Νεοελληνική Ιστορία έχει δυστυχώς αποδείξει, με τόσο τραγική ειρωνεία, πως οι ίδιες πάντα αιτίες οδήγησαν πάντα στα ίδια τραγικά αποτελέσματα, ιδιαίτερα τη στιγμή αυτή, που το ίδιο σκηνικό, της εποχής 'εκείνης' επαναλαμβάνεται στα Βαλκάνια αλλά και στην Μείζονα Μέση Ανατολή.

Είναι μία από τις παράξενες ιστορικές συμπτώσεις το γεγονός, ότι τούτη η εικοσαετία του καινούργιου αιώνα αντιγράφει πιστά εκείνη του παλιού.

Στο μέτρο του δυνατού, θα επιχειρήσω την παράθεση συγκεκριμένων γεγονότων παρμένων από την ιστορία της νεότερης Ελλάδας και ειδικά από τα απόρρητα αρχεία της Βιέννης, που έφερε στο φως ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Βιέννης κ.

Πολυχρόνης Ενεπεκίδης*.

Κάτι άλλο, που ίσως πρέπει να ξεκαθαρίσω με τους αναγνώστες του παρόντος αφηγήματος, είναι το θέμα της προσωπικής μου εμπλοκής στα γραφόμενα.

Το να δηλώσω ότι θα αποφύγω τυχόν πολιτικές τοποθετήσεις και κρίσεις θα ήταν ψέμα. Σαν ελεύθερο άτομο είμαι πολιτικά τοποθετημένος και οι κρίσεις μου θα βαρύνουν την μία ή την άλλη παράταξη. Εγώ δεν πιστεύω στην φιλοσοφία του ανεξάρτητου και αδέσμευτου κριτή.

Για να αποφύγω πάντως μονομερείς κρίσεις, θα προσπαθώ να παραθέτω τις εκδοχές και των δύο ιδεολογικών παρατάξεων και θα προβληματίζω τον αναγνώστη να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα, εξασφαλίζοντας το δικαίωμα να έχω και εγώ τα δικά μου. Για να είμαι όμως τίμιος με την αλήθεια, σε γεγονότα που είναι αυταπόδεικτα και οφθαλμοφανή θα παραθέτω την κρίση μου.

Αθήνα του 1900. Το σταυροδρόμι δύο αιώνων. Ο δέκατος ένατος αιώνας, φορτωμένος με την ένδοξη ιστορία του παραδίδει φεύγοντας την ιστορική σκυτάλη στον εικοστό, για να δημιουργήσει και αυτός με την σειρά του την δική του ιστορία.

Το σκηνικό εκτυλίσσεται σε εκείνη την Αθήνα της «Μπελ Επόκ», στην ρομαντική Αθήνα του Ροϊδη και του Σουρή, στην Αθήνα με τα «λαντό» της, τη λατέρνα, τη ρομβία, τη σκόνη της, τις καντάδες της, τις νεαρές Αθίδες και τις κυρίες με τα κρινολίνα τους. Μια Αθήνα αλλιώτικη από τη σημερινή πολυθόρυβη τσιμεντούπολη.

Εποχές μακρινές, εικόνες αόριστες, που ξαναζωντανεύουν από παλιές ξεφτισμένες φωτογραφίες, παρμένες από το σκοταδερό χρονοντούλαπο κάποιας ξεπεσμένης αρχοντικής οικογένειας. Στιγμές μυθικές άπιαστες, χαμένες στο παρελθόν.

Ας σταματήσουμε όμως να είμαστε ρομαντικοί περιγράφοντας το σκηνικό και ας εξιστορήσουμε τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν σε εκείνη την Αθήνα του χτες και που ο απόηχος φτάνει στο σήμερα.

Η αλλοτινή εκείνη Αθήνα ήταν η πρωτεύουσα ενός κρατιδίου που τα σύνορά του έφταναν μέχρι τον Παγασητικό και την Άρτα, πρωτεύουσα της μικρής μα “έντιμης” Ελλάδας του Κουμουνδούρου, που έμελλε να γίνει η Ελλάδα των δύο Ηπείρων και των πέντε θαλασσών, χάρις στην πολιτική ιδιοφυΐα του Ελευθερίου Βενιζέλου, του «ποιητή» εκείνου της πολιτικής, όπως τον αποκαλούσε ο Γεώργιος Παπανδρέου, που άλλωστε είχε διατελέσει και υπουργός του.

Τον Βενιζέλο καθώς είναι γνωστό, η Ελληνική αχαριστία καταδίκασε να πεθάνει εξόριστος μακριά της. Αλλά αυτά για αργότερα.

Μην ξεχνάμε άλλωστε, ότι την εποχή που κρίνονταν ο Ελ. Βενιζέλος, τα παρασκηνακά γεγονότα ήταν άγνωστα σε μας. Την στιγμή αυτή υπάρχουν τα πειστήρια, όπως θα δούμε ευθύς αμέσως, για να αναθεωρήσουμε τις κρίσεις μας.

Και είναι επιτακτική ανάγκη να το κάνουμε, όχι μόνο για αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας και την δικαίωση μετά θάνατον εκείνων που πρωτοστάτησαν.

Πρέπει να το κάνουμε για πρόληψη της επανάληψης των ίδιων ενεργειών που μπορούν πάλι να οδηγήσουν σε παρόμοιες καταστάσεις μια και το ίδιο σκηνικό εξελίσσεται την στιγμή αυτή στον βαλκανικό χώρο.

Ας μας διδάξει το παρελθόν πως να ξεπεράσουμε την κρίση, χωρίς αλλοτρίωση εθνικών εδαφών και δικαιωμάτων.

* Ο Πολυχρόνης Ενεπεκίδης ήταν Έλληνας ιστορικός και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης γεννήθηκε στις 12 Ιουνίου 1917 στην Αμισό του Πόντου. Σπούδασε Φιλολογία και ιστορία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μετεκπαιδεύθηκε στα Πανεπιστήμια των Παρισίων και της Βιέννης, όπου αναγορεύθηκε διδάκτορας, αναλαμβάνοντας αργότερα υφηγητής και το 1960 Καθηγητής στην έδρα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Βιέννης, όπου από το 1974 έως το 1992, που συνταξιοδοτήθηκε, ήταν προϊστάμενος του Ινστιτούτου Βυζαντινών Σπουδών. Ο Ενεπεκίδης ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την ιστορική έρευνα σε αρχεία και βιβλιοθήκες της Αυστρίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ελλάδας, της Ελβετίας, της Ιταλίας, της Βρετανίας και της Ουγγαρίας. Συνεργάστηκε με γνωστά έντυπα στην Ελλάδα, κυρίως με τις εφημερίδες Το Βήμα, Η Καθημερινή και Μακεδονία. Από το 1955 ήταν μέλος της Ένωσης Ανταποκριτών Ξένου Τύπου στη Βιέννη.

Όταν υπήρξα πρόεδρος του Επαρχιακού Κογκρέσου του Οντάριο και επειδή υπήρξα θαυμαστής του για την καταπληκτική δουλειά του να μεταφέρει τα αρχεία της Βιέννης της εποχής εκείνης, στο βιβλίο του «Η ΔΟΞΑ ΚΑΙ Ο ΔΙΧΑΣΜΟΣ», επάνω στα οποία έχω στηρίξει το μεγαλύτερο μέρος της ερευνάς μου, προσπάθησα να έλθω σε επαφή μαζί του.

Πήραμε απόφαση στο Συμβούλιο να διαθέσουμε ποσό για τα εισιτήρια και την διαμονή του στον Καναδά για μια εβδομάδα για διαλέξεις σε Τορόντο- Οτάβα- Μόντρεαλ και απευθυνθήκαμε σε κάποιον παράγοντα Ποντιακής Οργάνωσης Τορόντο, ένα ακαλλιέργητο, εγωπαθή, ο οποίος μας είπε ότι δεν συμφωνεί με τις απόψεις του Ενεπεκίδη. Μας ήταν βέβαια αδιάφορο. Πρέπει να ήταν το γύρω στο 2008.

Αμελήσαμε για διαφορετικούς λόγους. Τελικά μετά από 4 χρόνια που έγινα πρόεδρος του ΕΛΛΗΝΟΚΑΝΑΔΙΚΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΟΥ βρήκα το τηλέφωνο του και τον κάλεσα. Μου είπε ότι δεν μπορεί να ταξιδέψει διότι ήταν 95 ετών. Το 2014 έφυγε από την ζωή!

Συνεχίζεται...